

آموزش نماز

سفید

آموزش نماز

برای نوجوانان

محمد حسین فلاحزاده

آموزش نماز

نویسنده: محمد حسین فلاحزاده

ناشر: ستاد اقامه نماز

حروفچینی: معروف

چاپ و صحافی

نوبت چاپ: پاییز 1381

تیراژ: 10000 نسخه

قیمت: ریال

فهرست

- پیشگفتار 7
- چرا نماز بخوانیم؟ 9
- چگونه نماز بخوانیم؟ 11
- نمازهای شبانه روزی 12
- چه کسانی باید نماز بخوانند؟ 13
- سن بلوغ 13
- وقت نماز 15
- وقت نمازهای پنجگانه 15
- نماز صبح 16
- نماز ظهر و عصر 16
- نماز مغرب و عشا 16
- وقت نمازهای غیر همیشگی 18
- آمادگی برای نماز 19
- وضو 19
- چگونه وضو بگیریم؟ 20
- پس اینگونه وضو می‌گیریم: 20
- احکام وضو 28
- وضوی جنیبه‌ای 30
- غسل 34
- غسل ترتیبی 34
- غسل ارتهاسی 38
- تیمم 39
- لباس نمازگزار 44
- مکان نمازگزار 44
- احکام مسجد 46
- قبیله 49
- آذان 52
- نماز 57
- تکبیرة الاحرام 57
- قرائت 59
- سوره توحید 60
- رکوع 62
- سجده 63
- قنوت 65
- تَشَهُدُ 67
- سلام 67
- خلاصه نماز 70
- احکام نماز 72
- برخی از مستحبات نماز 73
- تَعْقِيبُ نماز 74
- ترجمه نماز 76
- نماز جماعت 79
- احکام نماز جماعت 82

نماز جُمعه	84
احکام نماز جمعه	86
نماز مسافر	88
نماز آیات	90
چگونگی نماز آیات	90
قنوت نماز آیات	92
نماز بر میت	94
چگونگی نماز میت	94
نمازهای مستحبی	96
ناقله‌های روزانه	96
نماز شب	97
نماز عُقُله	97
کتابنامه نماز	99
خود را بیازمایید	100
پاسخنامه	105

پیشگفتار

یکی از پایه‌های اصلی و اساسی دین اسلام، نماز است. نماز، معیار سنجش ایمان افراد و ملاک شناخت پرهیزگاران است. نماز، پرچم برافراشته دین، و نمازگزاران، امان یافتگان سایه الهی آن هستند. نماز، بزرگترین عبادت و برترین تکلیف است. در روایت آمده است که شخصی نزد امام صادق علیه السلام از دیگری تعریف می‌کرد، پس از تعریفها و ستایشها، حضرت پرسید: نمازش چگونه است؟ (1) یعنی در انجام این وظیفه مهم چقدر می‌کوشد؟ همه آن نیکی‌ها بسته به مقدار اهمیتی است که او برای نماز قائل است. در راه برپاداشتن این فریضه الهی، هر چه تلاش شود زیاد نیست، بلکه همه تلاش اندیشمندان اسلام و دلسوختگان مکتب حق و حتی پیکار مجاهدان صحنه نبرد با باطل، در راه برپایی این عبادت بزرگ بوده است، بنابراین، توجه دادن نسل نو به اهمیت نماز و تشویق و ترغیب و راهنمایی و یاری آن عزیزان بلکه واداشتن آنان به نماز آموزی و نمازخوانی، وظیفه همه علاقه‌مندان به فردای سعادت‌مندان جامعه اسلامی است، پس برماست که برای بیشتر بها دادن به این اصل از اصول عملی اسلام اقدام کنیم، و با تهیه و تدوین جزوه‌ها، کتابها، داستانها، تابلوها، فیلمها و هر شیوه شایسته‌ای، نسل سرگردان در پیچ و خم اندیشه‌های پوچ و بی هدف را به کعبه (عامل یکسویی عبادات) ره نماییم تا در هر زمین و هر زمان بانگ تکبیر برآید و روح نماز، همیشه زنده بماند. گرچه تاکنون، دانشمندان و نویسندگان، در این راستا زحمتهای فراوانی کشیده‌اند و هر يك به نوبه خود مفید بوده و قابل ستایش است ولی شاید این نوشته هم که به سبکی نو تدوین شده است، بتواند نوجوانان عزیز را برای آموختن نماز یاری دهد.

به علاوه که در این نوشته تلاش شده است تا در ضمن دارا بودن اهم مسائل مربوط به فراگیری نماز، حالت اختصار را از دست ندهد تا برای این عزیزان خسته کننده نباشد، و همچنین از بکار بردن اصطلاحات و لغات مشکل پرهیز گشته است، مگر در حال ناچاری، که در آن موارد هم، در پاورقی توضیح داده شده است. ما با ارج نهادن به تمام تلاشهای پیشین، نوشته حاضر را به تمام نوجوانان و جوانان عزیز که در آغاز بلوغ و تکلیف، به فکر سعادت دنیا و آخرت خود می‌باشند تقدیم می‌کنیم. امید است که مورد قبول حضرت حق و توجه آنان قرار بگیرد.

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

زمستان 1372

محمد حسین فلاح زاده

چرا نماز بخوانیم؟

جهان را آفریدگاری است دانا و توانا که موجودات را به گونه‌ای زیبا آفریده و همه را از نعمتهای مورد نیازشان برخوردار کرده است.

آنگاه از میان آنان، انسان را برگزید و از نعمت عقل بهره‌مندش ساخت، و به او قوه انتخاب و اختیار عطا کرد تا بتواند به کمک آن، راه نیک و بد را تشخیص دهد، از زشتیها دوری کند و به خوبی‌ها رو آورد و بدینوسیله سعادت دنیا و روز واپسین را تأمین کند.

آیا تاکنون با خود اندیشیده‌ایم که چگونه می‌توانیم شکر این همه نعمت را به جا آوریم؟ و آیا هیچگاه به این فکر بوده‌ایم که چگونه می‌توانیم آفریدگار بزرگ را سپاس گوئیم، وظیفه انسانی خود را به انجام رسانیم و فرمانش را اطاعت کنیم؟

نماز، شکر نعمت‌های بیکران الهی و توجه به قدرت بی‌پایان اوست.

نماز، نزدیکترین شیوه ارتباط با خالق یکتا و جلوه‌ای است از بندگی انسان در پیشگاه او.

نماز، عالی‌ترین ذکر خدا، موجب آرامش و اطمینان قلبها، مایه صفای باطن و روشنی روح و روان است.

نماز، همچون نهر آبی است که نمازگزار، روزی پنج مرتبه خود را در آن شستشو می‌دهد.

نماز، بسیج همگانی انسانهای وارسته، در هر صبح و شام و در هر جماعت و جمعه است.

نماز، انسان و جامعه را از کارهای زشت و ناپسند باز می‌دارد.

نماز، در بین واجبات، اهمیت بسیار دارد و نمازگزار نزد خداوند، دارای مقامی است بس والا و ارزشمند.

چگونه نماز بخوانیم؟

برای آشنایی با چگونگی نماز، لازم است ابتدا اقسام آن را بدانیم.

نماز بر دو قسم است: واجب و مستحب.

نماز واجب، نمازی است که انجام آن لازم است و ترکش عذاب دارد.

نماز مستحبی، نمازی است که انجام آن نیکوست و پاداش دارد، ولی ترکش عذاب ندارد.

نمازهای واجب دو دسته است.

الف - نمازهای همیشگی و هر روزه؛ مانند نماز صبح و ظهر.

ب - نمازهایی که در زمانهای خاصی واجب می‌شود و همیشگی نیست؛ مانند نماز آیات و طواف کعبه.

نمازهای شبانه روزی

در هر شبانه‌روز باید هفده رکعت نماز بخوانیم، بدین ترتیب

نماز صبح ۲ رکعت

نماز ظهر ۴ رکعت

نماز عصر ۴ رکعت

نماز مغرب ۳ رکعت

نماز عشا ۴ رکعت

چه کسانی باید نماز بخوانند؟

نماز تکلیفی است از سوی پروردگار و انسان، آنگاه که به سن بلوغ می‌رسد لیاقت می‌یابد تا به این تکلیف عمل کند و کودکان زمانی که از مرحله کودکی فراتر می‌روند و پا به سن تکلیف می‌گذارند، از نظر اسلام تولدی نوین می‌یابند و چه زیباست آن روز را، که جشن تکلیف است، گرمی بدارند

سن بلوغ

پسرها، پس از تمام شدن پانزده سال و دخترها در پایان نُه سالگی بالغ می‌شوند (2) و باید وظایف شرعی خود را بجا آورند. گرچه کودکان و نوجوانان نیز اگر نماز بخوانند، پاداش و ثواب خواهند داشت و چه خوب است که نوجوانان از سالهای پیش از بلوغ، برای آمادگی، نمازهای پنج‌گانه شبانه روز را بخوانند باید توجه داشت که سن بلوغ، با سال قمری حساب می‌شود و چون هر سال قمری سیصد و پنجاه و چهار روز و شش ساعت است، ده روز و هیجده ساعت از سال شمسی کمتر می‌باشد بنابراین، با کم کردن 96 روز و 18 ساعت از نه سال شمسی، نه سال قمری (سن تکلیف دختر) به دست می‌آید، و با کم کردن 161 روز و 6 ساعت از پانزده سال شمسی، پانزده سال قمری (سن تکلیف پسر) معلوم می‌گردد چه نیکو و بجاست که پدران و مادران، تاریخ تولد فرزندان خود را، طبق سال قمری ثبت کنند و زمان بلوغشان را به آنان متذکر شوند و یادآورند

وقت نماز

وقت نمازهای پنجگانه

تمام برنامه‌های اسلام، متناسب با وضع زندگی بشر و نیازهای واقعی اوست اگر به وقت نمازهای واجب توجه کنیم، می‌یابیم که تنها مقدار معینی از شبانه‌روز، آن هم زمانهایی مناسب برای انجام نماز در نظر گرفته شده است تا انسان بتواند علاوه بر ارتباط با پروردگار و صفا بخشیدن به روح و روان و نیرو گرفتن از خالق یکتا، به خوبی و در فرصت کافی برای برآوردن نیازهای زندگی تلاش کند. افزون بر آن، وقت منظم نماز، انسان را به نظم و برنامه‌ریزی در کارهای فردی و اجتماعی عادت می‌دهد و چنین نیست که انسان هر وقت بخواهد بتواند نماز واجبش را بخواند، بلکه نماز خواندن پیش از وقت، باطل است و اگر کسی نماز را در زمان معین آن نخواند گناه کرده است و این وظیفه همچنان برعهده اوست و باید بجا آورد اکنون با وقت نمازهای شبانه‌روزی آشنا می‌شویم

نماز صبح

وقت نماز صبح، از اذان صبح است تا طلوع آفتاب و باید در این فرصت خوانده شود

نماز ظهر و عصر

وقت نماز ظهر و عصر، از نیمروز (ظهر) است تا مغرب، (3) که نمازگزار باید در این فاصله، ابتدا نماز ظهر را بخواند و پس از آن، نماز عصر را

نماز مغرب و عشا

از اذان مغرب (4) - که کمی بعد از غروب آفتاب است - تا نیمه شب، وقت نماز مغرب و عشا است و باید نماز مغرب، قبل از عشا خوانده شود بهتر است انسان، نماز را در اول وقت بخواند، و هرچه به اول وقت نزدیکتر باشد ثواب بیشتری دارد

اگر کسی نمازهای خود را در وقت تعیین شده نخواند گناه کرده و باید بعداً به نیت «قضا» بخواند
وقت نمازهای روزانه در نمودار فرضی

وقت نمازهای غیر همیشگی

(که در زمانهای مخصوص واجب می‌شود)

1. نماز آیات؛ زمانی واجب می‌شود که زلزله شود یا خورشید و یا ماه بگیرد (کسوف یا خسوف شود). همچنین اگر رعد و برق شدید شود یا بادهای سیاه و زرد و سرخ بوزد که بیشتر مردم بترسند.
2. نماز میت؛ وقتی واجب می‌شود که فرد مسلمانی از دنیا برود. اگر حتی يك نفر هم بر مرده نماز بخواند کافی است.
3. نماز طواف؛ دو رکعت است و بعد از طواف خانه خدا، در حج یا عمره واجب می‌شود.
4. نماز نذر؛ اگر کسی نذر کند که نمازی بخواند، باید به آن نذر عمل کند و اگر وقت مخصوصی را برای آن مشخص کرده، باید در همان وقت بخواند.

آمادگی برای نماز

وُضُو

برای عبادت و بندگی در پیشگاه خداوند مهربان و گزاردن نماز، باید ابتدا خود را پاکیزه کرده، وضو بگیریم؛ یعنی - به دستوری که گفته می‌شود - دست و صورت خود را بشوییم و با چهره‌ای شاداب، آماده نماز شویم

امام رضا علیه السلام فرمود

آن که به عبادت خدای بزرگ می‌ایستد، باید خود را از آلودگیها پاک کند، از سستی و بی‌حالی دور باشد و با «

(وضو، خود را برای سخن گفتن با خدای توانا، پاک و آماده سازد. (5)

وضو، سبب پاکیزگی بدن و صفای روان آدمی است. البته در برخی موارد باید به جای وضو، «غسل» کرد که

بعد از درس وضو به آن می‌پردازیم

هرگاه کسی به دلائلی نتواند وضو بگیرد یا غسل کند باید به جای آن، عمل دیگری به نام «تیمم» انجام دهد که با

چگونگی آن نیز آشنا خواهیم شد

چگونه وضو بگیریم؟

بهتر است، پیش از وضو، دستها را تا مچ بشوییم، ولی این شستن، جزو اعمال وضو نمی‌باشد

پس اینگونه وضو می‌گیریم

پیش از هر چیز نیت می‌کنیم؛ یعنی با قصد انجام وضو و برای اطاعت از دستور خداوند عالم، وضو را آغاز

می‌کنیم.

تصویر ص 25 کتاب

شستن دستها قبل از وضو مستحب است
به نیت وضو صورت را از بالا به پایین - از جایی که موی سر رویده تا چانه - می‌شویم. 1.

تصویر ص 26 کتاب
پس از شستن صورت، دست راست را از آرنج تا نوک انگشتان، از بالا به پایین، می‌شویم. 2.

دو تصویر ص 27 کتاب
بعد از شستن دست راست، دست چپ را مانند دست راست می‌شویم. 3.

تصویر ص 28 کتاب
بعد از شستن صورت و دست‌ها با رطوبتی که بر دست مانده، جلوی سر را مسح می‌کنیم؛ یعنی دست را بر سر گذاشته و کمی به طرف پیشانی می‌کشیم. 4.

تصویر ص 29 کتاب
پس از مسح سر، پای راست را از نوک انگشت تا آخر روی پا (مفصل) مسح می‌کنیم. 5.

تصویر ص 30 کتاب
و در پایان پای چپ را مانند پای راست مسح می‌کنیم و با این عمل وضو تمام می‌شود. 6.

تصویر ص 31 کتاب

- احکام وضو
1. وضو باید «برای انجام فرمان خداوند» باشد و چنانچه به انگیزه دیگر؛ مانند خنک شدن و یا نشان دادن به دیگران وضو بگیرد، صحیح نیست.
 2. در مسح سر، لازم نیست دست بر پوست سر کشیده شود، بلکه بر موی جلوی سر هم صحیح است ولی اگر موی سر، زیاد بلند باشد، باید بیخ مو - جایی که مو رویده - یا پوست سر را مسح کند.
 3. برای مسح پا، کشیدن يك انگشت دست بر يك انگشت پا کافی است، ولی بهتر است تمام کف دست بر تمام روی پا کشیده شود.

4. محل مسح (جلو سر و روی پاها) باید خشك باشد، اگر جای مسح تر باشد باید آن را خشك کرد ولی اگر رطوبت آن بقدری کم باشد که مانع از تأثیر رطوبت دست بر آن نباشد اشکالی ندارد.
 5. اگر چیزی بر صورت یا دستها باشد که از رسیدن آب به آن جلوگیری کند، برای وضو باید بر طرف شود.
 6. خط قلم خودکار و لکه‌های رنگ و چربی و کرم در صورتی که رنگ بدون جرم باشد، مانع از وضو نیست، ولی اگر جرم دارد و روی پوست را گرفته باید بر طرف شود.
 7. وضو باید به همان ترتیبی که بیان شد، انجام شود و چنانچه به گونه‌ای دیگر باشد؛ مثلاً دست چپ را پیش از دست راست بشوید، صحیح نیست.
 8. وضو گیرنده نباید بین کارهای وضو، زیاد فاصله بیندازد یا وضو گرفتن را زیاد طول بدهد.
 9. آب وضو باید پاک باشد.
 10. اعضای وضو؛ یعنی صورت، دستها، سر و پاها باید پاک باشد.
 11. وضو گرفتن برای قرائت قرآن، خواندن دعا و زیارت مستحب است.
 12. کسی که وضو ندارد نباید جایی از بدن خود را به این نوشته‌ها برساند.
- خط قرآن، ولی ترجمه آن اشکال ندارد ×
- God اسم خداوند به هر زبانی نوشته شده باشد؛ مانند الله، خدا، ×
- نام پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، اسامی امامان علیهم السلام و نام حضرت زهرا علیها السلام ×

وضوی جبیره‌ای

1. چیزی که بر زخم می‌بندند و دوایی که بر آن می‌زنند «جبیره» نام دارد.
2. اگر دست یا صورتان زخم است و آب برای آن ضرر دارد، باید پارچه پاک و یا چیز دیگری؛ مثلاً چسب بر آن گذاشته و هنگام شستن دیگر جاها، بر آن قسمت هم دست تر بکشیم.
3. اگر روی زخم بسته شده و نمی‌شود آن را باز کرد، باید هنگام وضو، دست تر بر آن بکشیم و اگر پارچه یا چیزی که روی زخم است، نجس باشد، باید پارچه پاک را رویش بگذاریم و دست تر بر آن بکشیم.

تصویر ص 34 کتاب

دو تصویر ص 35 کتاب

4. اگر سر یا پا (محل مسح) زخم باشد، به گونه‌ای که نشود روی آن را مسح کرد؛ چنانچه جایی از محل مسح باقی است باید همان قسمت را مسح کنیم؛ مثلاً دو انگشت پا زخم و دیگر انگشتان سالم است، باید بر قسمت سالم دست بکشیم و وضو صحیح است، و اگر جای مسح باقی نیست؛ مثلاً تمام پا، باندپیچی شده است، باید روی همان (را مسح کنیم). (6)
5. اگر به جهتی دیگر، غیر از زخم؛ مثلاً شکستگی، آب برای اعضای وضو ضرر داشته باشد، باید به همان دستوری که گفته شد، وضوی جبیره‌ای بگیریم.
6. در وضوی جبیره‌ای نیز، صورت و دستها باید از بالا به پایین شسته شود. پس اگر قسمت بالای دست یا صورت را جبیره پوشانده، ابتدا باید دست بر آن بکشیم و در ادامه، قسمت پایین را بشوییم.
7. اگر انسان بتواند وضوی جبیره‌ای بگیرد، باید به وظیفه خود عمل کند و تیمم تنها کافی نیست.

دو تصویر ص 37 کتاب

غُسل

گاهی طهارت لازم برای نماز، با غُسل است. کسی که جُنُب (7) باشد و یا به سببی دیگر، غسل بر او واجب شود، «باید تمام بدن را بشوید، که به دو صورت می‌توان انجام داد: «ترتیبی» و «ارتماسی»

غسل ترتیبی

در غسل ترتیبی ابتدا سر و گردن شسته می‌شود، سپس نیمه راست بدن و بعد از آن نیمه چپ برای غسل کافی است در شستن هر قسمت از بدن، با ریختن يك یا چند مشت آب و کشیدن دست، تمام بدن را همانگونه که در وضو شسته می‌شود، بشوید.

غسل هم مانند وضو باید برای اطاعت دستور خداوند انجام شود.

تصویر ص 39 کتاب

شستن سر و گردن . 1

تصویر ص 40 کتاب

شستن طرف راست . 2

تصویر ص 41 کتاب

شستن طرف چپ . 3

غسل اِرتَماسی
برای غسل اِرتَماسی، باید آب به قدری باشد که تمام بدن زیر آب برود. پس اگر به قصد غسل کردن و اطاعت فرمان خداوند داخل نهر آب یا استخر یا دریا رفته و آب تمام بدن را فراگیرد غسل صحیح است.

تصویر ص 42 کتاب

تیمم
اگر آب برای وضو یا غسل موجود نیست، یا آب برای بدن ضرر دارد، یا برای انجام وضو و غسل وقت نباشد، یا نگره داشتن آب برای آشامیدن و حفظ جان لازم باشد، به جای آن تیمم می‌کنیم؛ یعنی با خضوع تمام در مقابل پروردگار عالم، کف هر دو دست را باهم، بر خاک یا سنگ یا ریگ یا کلوخ می‌زنیم و بر پیشانی و دو طرف آن، از جایی که موی سر روییده تا روی ابروها و بالای بینی می‌کشیم و سپس کف دست چپ را بر تمام پشت دست (راست) از مچ تا نوک انگشتان می‌کشیم و بعد از آن کف دست راست را بر تمام پشت دست چپ می‌کشیم. (8)
خاک یا چیز دیگری که بر آن تیمم می‌کنیم، باید پاک و تمیز باشد. حضرت علی علیه السلام از تیمم کردن بر خاکهای کنار کوچه‌ها (که معمولاً آلوده است) نهی کرد.
تیمم هم مانند وضو و غسل باید برای رضای خداوند و عمل به دستور او انجام شود.

تصویر 44

زدن کف دو دست بر زمین 1. برای تیمم باید انگشتر را از دست بیرون آوریم و اگر مانع دیگری بر پیشانی یا دستها وجود دارد بر طرف کنیم

تصویر 45

کشیدن دستها بر پیشانی و دو طرف آن 2. برای آنکه یقین کنیم تمام پشت دست مسح شده، باید مقداری بالاتر از مچ را هم مسح کنیم، ولی مسح بین انگشتان لازم نیست

تصویر 46

کشیدن دست چپ بر دست راست 3. برای تیمم باید کف دست را بر پیشانی و روی دستها بکشیم، و اگر پیشانی یا دستها از زیر آن کشیده شود، صحیح نیست

کشیدن دست راست بر دست چپ 4.

لباس نمازگزار

1. بهتر است برای نماز بهترین و تمیزترین لباس را بپوشیم.
2. دخترها باید در نماز تمام بدن را بپوشانند ولی پوشاندن صورت و دست‌ها و پاها - تا مچ - لازم نیست.
3. لباس نماز باید پاك باشد.
4. لباس نماز باید مباح باشد؛ یعنی لباسی که می‌پوشیم از خودمان باشد، یا اگر مال دیگری است، با اجازه و رضایت صاحبش بپوشیم. رعایت این دو شرط (پاك و مباح بودن) مراعات ادب در پیشگاه پروردگار و نیز رعایت حقوق دیگران است.

مکان نمازگزار

1. مکان نمازگزار نیز باید مباح باشد.
2. جایی که پیشانی را در هنگام سجده بر آن قرار می‌دهد، باید پاك باشد. در سجده، جای پیشانی، زانوها و نوک انگشتان پا، بیش از چهار انگشت بسته، پست و بلند نباشد؛ یعنی بر زمین هموار نماز بخواند.

تصویر ص 49

3. بهترین مکانها برای نماز خواندن «مسجد» است. در روایت آمده است: «نماز در مسجد حتی اگر به تنهایی باشد، از نماز جماعت در خانه بهتر است» و «نشستن در مسجد به انتظار نماز، عبادت است».

احکام مسجد

1. مکروه است همسایه مسجد، در غیر مسجد نماز بخواند.
2. زودتر از همه به مسجد رفتن و دیرتر از همه از مسجد بیرون آمدن مستحب است.
3. تمیز کردن مسجد ثواب بسیار دارد و نجس کردن آن حرام و تطهیر آن واجب است.
4. وقتی که انسان به مسجد می‌رود اگر نماز واجب نمی‌خواند مستحب است دو رکعت نماز - به قصد تحیت و احترام مسجد - بخواند.
5. محل عبور قرار دادن مسجد (بدون آن که در آن نماز بخوانند) مکروه است.
6. خوشبو کردن خود و پوشیدن بهترین لباسها برای رفتن به مسجد مستحب است.
7. نماز خواندن در مسجدی که نماز خوان ندارد (غریب است) ثواب بیشتری دارد.
8. مستحب است انسان با وضو به مسجد برود، هر چند نمی‌خواهد نماز بخواند.
9. ساختن مسجد و تعمیر آن مستحب است.

مستحب است انسان با کسی که در مسجد حاضر نمی‌شود، غذا نخورد، در کارها با او مشورت نکند، همسایه 10. او نشود، از او زن نگیرد و به او زن ندهد

تصویر ص 50 کتاب

مسجد قبا، اولین مسجدی که به دستور پیامبر خداصلی الله علیه وآله ساخته شد

تصویر ص 52

قبله

خانه کعبه که در شهر مکه و در مسجدالحرام قرار دارد، «قبله» است و مسلمانان باید رو به آن نماز بخوانند. کسی که بیرون شهر مکه و دور از آن است، اگر طوری بایستد که بگویند رو به قبله نماز می‌خواند، کافی است اسلام کعبه را کانون یکتاپرستی معرفی کرده است و به مسلمانان دستور داده تا در هر نقطه از جهان که باشند، به سوی آن نماز بخوانند تا عاملی شوند برای وحدت، هماهنگی، نظم عبادت کنندگان و نمازگزاران رو به قبله نماز گذاردن، گرامیداشت خاطر حضرت ابراهیم و اسماعیل (بنیانگذاران خانه توحید) است و نمونه‌ای است زیبا از جهت‌گیری خدایی عبادت

این امر اختصاص به نماز ندارد، بلکه ذبح حیوان هم باید به سوی این خانه باشد تا پاکیزه و حلال گردد، و خوب است که خواب و خوراک انسان نیز به سوی قبله انجام شود و در پایان زندگی، آنگاه که بدن را به خاک می‌سپارند باید رو به قبله بگذارند

مسلمانان تا سال دوم پس از هجرت به سوی مسجدالاقصی نماز می‌خواندند، از آن پس برای حفظ استقلال مسلمانان، از طرف خداوند دستور آمد که به سوی کعبه نماز بخوانید

تصویر ص 54

تصویر ص 55 کتاب

آذان

آذان «شعار توحیدی مسلمانان است»

آذان «شهادت بر یگانگی خداوند و رسالت پیامبر خداوند است»

آذان «بانگ بیدار باش برای عبادت پروردگار جهان است»

آذان «اعلام فرا رسیدن وقت نماز است»

هنگام سپیده صبح، ظهر، و در نخستین لحظات شب، هنگام تاریک شدن هوا، در هر منطقه اسلامی با آهنگ «روح‌نواز آذان، به همه اعلام می‌شود که: «وقت نماز فرا رسیده

آذان اینگونه گفته می‌شود

اللَّهُ أَكْبَرُ 4 مرتبه 1.

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ 2 مرتبه 2.

أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ 2 مرتبه 3.

أَشْهَدُ أَنَّ عَلِيًّا وَلِيُّ اللَّهِ 2 مرتبه 4.

حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ 2 مرتبه 5.

تصویر ص 59

حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ 2 مرتبه 6.

حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ 2 مرتبه 7.

اللَّهُ أَكْبَرُ 2 مرتبه 8.

لا إله إلا الله 2 مرتبه 9.

مستحب است در آغاز نماز، ابتدا اذان گفته و سپس نماز را شروع کنیم.

بعد از اذان، بهتر است اقامه را هم بخوانیم و سپس نماز را شروع کنیم، بدین ترتیب

1. اللَّهُ أَكْبَرُ 2 مرتبه

2. أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ 2 مرتبه

3. أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ 2 مرتبه

4. أَشْهَدُ أَنَّ عَلِيًّا وَلِيُّ اللَّهِ 2 مرتبه

5. حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ 2 مرتبه

6. حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ 2 مرتبه

7. حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ 2 مرتبه

8. قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ 2 مرتبه

9. اللَّهُ أَكْبَرُ 2 مرتبه

10. لا إله إلا الله 1 مرتبه

قبل از وارد شدن به متن نماز، بار دیگر، مُقَدِّمات (9) نماز را فهرست وار یادآور می‌شویم

1. نمازگزار باید برای نماز وضو بگیرد و اگر نمی‌تواند وضو بگیرد، تیمم کند.

2. بدن و لباس خود را از آلودگیها پاک کند.

3. بدن خود را با لباس پاک و مباح بپوشاند.

4. وقت نماز را رعایت کند، نماز را قبل از وقت شروع نکند و به بعد از وقت هم نگذارد.

5. مکانی که بر آن نماز می‌خواند، مباح باشد.

6. رو به قبله بایستد.

7. بهتر است، اذان و اقامه هم بگوید.

تصویر ص 16 کتاب

نماز

(تکبیرة الاحرام) 10

نماز «با گفتن «اللَّهُ أَكْبَرُ» آغاز می‌شود، گفتن «اللَّهُ أَكْبَرُ» در آغاز نماز به معنای جدایی از غیر خدا و پیوستن»

به اوست

اعلام بزرگی پروردگار و دوری جستن از تمام قدرتهای دروغین است

با این تکبیر به حریم نماز وارد می‌شویم و برخی کارها بر ما حرام می‌شود

هنگامی که نماز را شروع می‌کنیم باید متوجه باشیم که چه نمازی را می‌خوانیم؛ مثلاً نماز ظهر است یا عصر و

آن را تنها برای اطاعت فرمان خداوند بزرگ بجا آوریم که این همان «نیت» است و از اجزای اصلی نماز به

شمار می‌آید

در حال تکبیرة الاحرام
از آغاز تا پایان نماز باید از این کارها که نماز را باطل می‌کند بپرهیزیم
1. خوردن و آشامیدن.
2. روی از قبله بر گرداندن.
3. سخن گفتن.
4. خندیدن.
5. گریستن.
6. بهم زدن صورت نماز، مثل راه رفتن.
7. کم یا زیاد کردن اجزای اصلی نماز؛ مانند رکوع.
هنگام گفتن «اللَّهُ أَكْبَرُ» مستحب است، دستها را تا مقابل گوشها بالا ببریم.

قرائت

پس از گفتن «اللَّهُ أَكْبَرُ» سوره حمد را می‌خوانیم
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ × الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ × مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ × إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ × إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ
× صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ × غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ
پس از سوره حمد، يك سوره دیگر از قرآن را می‌خوانیم، به عنوان نمونه، می‌توان سوره توحید را خواند

سوره توحید

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
× قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ × اللَّهُ الصَّمَدُ × لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ × وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ
پسرها و مردان باید در نماز صبح و مغرب و عشاء، حمد و سوره را (در رکعت اول و دوم) بلند بخوانند ولی دخترها و بانوان، اگر نامحرم صدای آنان را نشنود می‌توانند بلند بخوانند و در نماز ظهر و عصر همه باید حمد و سوره را آهسته بخوانند
انسان باید نماز را یاد بگیرد که غلط نخواند و کسی که اصلاً نمی‌تواند صحیح آن را یاد بگیرد، باید هر طور که می‌تواند بخواند و بهتر آن است که نماز را به جماعت بجا آورد

در حال قرائت

رکوع

پس از تمام شدن حمد و سوره سر به رکوع خم می‌کنیم و دستها را به زانوهای می‌گذاریم و می‌گوییم
«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَ بِحَمْدِهِ»
«و یا می‌گوییم: «سُبْحَانَ اللَّهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ»

در حال رکوع

سجده

سپس سر از رکوع برداشته (می‌ایستیم) و آنگاه به سجده می‌رویم و هفت عضو بدن؛ یعنی پیشانی، کف دو دست،
سر زانوهای و نوک انگشتان بزرگ پا را بر زمین گذاشته و می‌گوییم

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَ بِحَمْدِهِ»

یا «سُبْحَانَ اللَّهِ» را سه مرتبه تکرار می‌کنیم

در سجده نماز، باید پیشانی را روی خاک یا سنگ یا چیزهای دیگری از زمین بگذاریم

سجده بر چیزهایی که از زمین می‌روید و برای خوراک و پوشاک انسان مصرف نمی‌شود نیز صحیح است

مُهر نماز که بیشتر در بین ما معمول است، در حقیقت قطعه خاک پاکیزه‌ای است که نمازگزار همراه خود دارد تا

برای سجده، پیشانی را روی آن بگذارد

سجده دوّم

پس از سجده اوّل، می‌نشینیم و بار دیگر به سجده رفته و سجده دوّم را مانند سجده اوّل بجا می‌آوریم. با تمام شدن سجده دوّم، يك رکعت نماز به پایان می‌رسد؛ یعنی تا بدینجا، رکعت اوّل نماز را خوانده‌ایم، بنابراین بطور خلاصه، رکعت اوّل نماز عبارت است از:

1. تکبیرة الاحرام (گفتن «الله اکبر» در آغاز نماز).
2. (قرانت) خواندن حمد و سوره.
3. رکوع و ذکر آن.
4. دو سجده و ذکر آنها.

تصویر ص 70 کتاب

در حال سجده

رکعت دوّم

پس از تمام شدن رکعت اوّل نماز، بدون آن که صورت نماز به هم بخورد و یا فاصله‌ای ایجاد شود، از جا برخاسته، بار دیگر می‌ایستیم و حمد و سوره را به همان ترتیبی که در رکعت اوّل نماز گفته شد، می‌خوانیم.

قنوت

در رکعت دوّم نمازهای روزانه، بعد از تمام شدن حمد و سوره و قبل از رکوع، مستحب است، دستها را روبروی صورت گرفته و دعایی بخوانیم؛ این عمل را «قنوت» گویند.

در قنوت می‌توان این دعا را خواند:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً

وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله فرمود: «کسی که قنوت نمازش طولانی‌تر باشد، حسابرسی او در روز قیامت

(راحت‌تر است.» (11)

پس از قنوت، رکوع و سجده‌ها را مانند رکعت اوّل بجا می‌آوریم.

تصویر ص 73 کتاب

در حال قنوت

تَشَهُدٌ

در رکعت دوم هر نماز، پس از تمام شدن سجده دوم باید در حالی که رو به قبله نشسته‌ایم «تشهد» بخوانیم؛ یعنی

بگوییم:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ
وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

سلام

تا اینجا رکعت دوم نماز هم تمام می‌شود و اگر نماز دو رکعتی باشد؛ مانند نماز صبح، بعد از تشهد، با گفتن سلام،

نماز را تمام می‌کنیم؛ یعنی می‌گوییم

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ
السَّلَامُ عَلَيْنَا وَ عَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

اکنون نماز صبح را فرا گرفتیم و چنانچه نمازی که می‌خوانیم سه رکعتی یا چهار رکعتی باشد، باید در رکعت دوم، بعد از خواندن تشهد، بدون آن که سلام نماز را بگوییم، بایستیم و رکعت سوم نماز را بخوانیم

تصویر ص 75 کتاب

در حال تشهد و سلام

رکعت سوّم

رکعت سوّم نماز هم مانند رکعت دوّم است، با این تفاوت که در رکعت دوّم باید حمد و سوره بخوانیم، ولی در رکعت سوّم، سوره و قنوت ندارد و فقط «حمد» را می‌خوانیم و یا به جای حمد، سه مرتبه می‌گوییم (سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ)» (12)»
پس اگر نماز مغرب می‌خوانیم، باید بعد از سجده دوّم (در رکعت سوّم) تشهد بخوانیم و با سلام، نماز را پایان دهیم.

رکعت چهارم

اگر نمازی که می‌خوانیم چهار رکعتی باشد؛ یعنی: نماز ظهر یا عصر یا عشا؛ پس از سجده‌ها (در رکعت سوّم) بدون آن که تشهد یا سلام را بخوانیم، می‌ایستیم و رکعت چهارم را مانند رکعت سوّم انجام می‌دهیم و در پایان نماز؛ یعنی پس از سجده دوّم می‌نشینیم و تشهد و سلام را می‌خوانیم و نماز را تمام می‌کنیم.

خلاصه نماز

اکنون که چگونگی نمازهای روزانه بیان شد، یادآوری این نکته لازم است که؛ آنچه در نماز خوانده می‌شود و یاد گرفتن آنها لازم است، تنها بیست جمله می‌باشد، پس هرگز یادگیری نماز را دشوار ندانیم، و این دستور زندگی ساز اسلام را کوچک نشماریم بلکه با چند ساعت صرف وقت و چند مرتبه تکرار این جملات، به آسانی می‌توان نماز را فرا گرفت. برای توجّه بیشتر، با حذف جمله‌های تکراری، بیست جمله واجب نماز را یاد آور می‌شویم

1. «اللَّهُ أَكْبَرُ»
2. «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»
3. «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»
4. «الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ»
5. «مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ»
6. «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ»
7. «إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ»
8. «صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ»
9. «غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ»
10. «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ»
11. «اللَّهُ الصَّمَدُ»
12. «لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ»
13. «وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ»
14. «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ»
15. «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ»
16. «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ»
17. «وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ»
18. «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ»
19. «سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ»
20. «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ» (13)»

احکام نماز

1. اگر نمازگزار پیش از آنکه به مقدار رکوع خم شود و بدن آرام گیرد عمداً ذکر رکوع را بگوید، باطل است.
2. اگر پیش از تمام شدن ذکر واجب، عمداً سر از رکوع بردارد نمازش باطل است.
3. واجب است بعد از رکوع بطور کامل بایستد و سپس به سجده برود و چنانچه عمداً بطور کامل نایستد نماز باطل است.
4. اگر کسی پیش از آنکه پیشانی‌اش به زمین برسد و آرام گیرد، عمداً ذکر سجده را بگوید، نمازش باطل است و چنانچه از روی فراموشی باشد دوباره در حال آرام بودن، ذکر را بگوید نمازگزار باید بعد از تمام شدن ذکر سجده اول بنشیند تا بدن آرام گیرد و دوباره به سجده رود.

6. اگر نمازگزار پیش از تمام شدن ذکر، عمداً سر از سجده بردارد نمازش باطل است.
7. بهتر است در نماز بر خاک قبر امام حسین علیه السلام (14) سجده کنیم که یادآور جهاد و شهادت برترین انسانها، در راه مکتب اسلام است و این عمل، هر روز به ما درس ایثار و فداکاری می‌دهد.
8. سجده برای غیر خدا حرام است؛ چرا که سجده حالت بندگی انسان است و عبادت و بندگی تنها در پیشگاه پروردگار و به دستور او صحیح است.

برخی از مستحبات نماز

1. پس از تمام شدن قرائت و قبل از رکوع، مستحب است «اللَّهُ اكْبَرُ» بگوییم - 1
- بعد از برخاستن از رکوع، مستحب است «اللَّهُ اكْبَرُ» بگوییم و بهتر است این جمله را هم بگوییم: «سَمِعَ اللَّهُ - 2
«لِمَنْ حَمِدُهُ»
- قبل از سجده‌ها و بعد از آنها، مستحب است «اللَّهُ اكْبَرُ» بگوییم - 3
- بین دو سجده، مستحب است بگوییم - 4
«أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّي وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ»
- در پایان هر رکعت و هنگام برخاستن برای رکعت بعد، مستحب است بگوییم: «بِحَوْلِ اللَّهِ وَ قُوَّتِهِ أَقُومُ وَ - 5
«أَقْعُدُ»

تعقیب نماز

تعقیب نماز، ادامه دادن حالت عبادت است بعد از نماز. مستحب است انسان، بعد از نماز، مقداری مشغول گفتن ذکر و خواندن دعا و قرآن شود و لازم نیست دعاها را به عربی بخواند و از بهترین تعقیبها، برای همه نمازها، تسبیحات معروفی است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به دختر گرامیش حضرت زهرا علیها السلام آموخت و به «تسبیحات حضرت زهرا» معروف است، و آن عبارت است از:

اللَّهُ اكْبَرُ 34 مرتبه

الْحَمْدُ لِلَّهِ 33 مرتبه

سُبْحَانَ اللَّهِ 33 مرتبه

و نیز مستحب است، سجده شکر بجا آوریم؛ یعنی به قصد شکر نعمتهای پروردگار، به سجده رفته و صد مرتبه یا «سه مرتبه و یا يك مرتبه بگوییم: «شَكَرًا لِلَّهِ»

ترجمه نماز

«اللَّهُ أَكْبَرُ»: «خداوند از هر کس و هر چیز بزرگتر است»
 «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»: «بنام خداوند بخشنده مهربان»
 «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»: «ستایش، مخصوص پروردگار جهانیان است»
 «الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»: «خداى بخشنده و مهربان»
 «مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ»: «صاحب روز پاداش (قیامت)»
 «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ»: «تنها تو را می‌پرستیم و تنها از تو کمک می‌خواهیم»
 «إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ»: «ما را به راه راست هدایت فرما»
 «صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ»: «راه آنان که به آنها نعمت دادی»
 «غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ»: «نه راه کسانی که بر آنها خشم شده است»
 «وَلَا الضَّالِّينَ»: «و نه راه گمراهان»
 «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ»: «بگو اوست خدای یکتا»
 «اللَّهُ الصَّمَدُ»: «خدای بی‌نیاز»
 «لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ»: «خدایی که نه فرزند کسی است و نه فرزندی دارد»
 «وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ»: «و هیچ‌کسی، همتای او نیست»
 «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ»: «پروردگار بزرگ من پیراسته و منزه است و او را ستایش می‌کنم»
 «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ»: «پروردگار من از همه کس بالاتر و منزه است و او را می‌ستایم»
 «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ»: «گواهی می‌دهم که جز آفریدگار، خدایی نیست و یکتا و بی‌همتا است و»
 «شَرِيكَ نَدَارِدُ»
 «وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ»: «و گواهی می‌دهم که محمدصلی الله علیه وآله بنده و فرستاده خداوند است»
 «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ»: «خداوند! بر محمد و خاندان او درود فرست»
 «سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ»: «خداوند از هر عیبی پاک و منزه است و حمد و سپاس»
 «مخصوص خداوند است و جز او پروردگاری نیست و خدا بزرگتر و برتر از هر چیز است»
 «السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ»: «سلام و رحمت و برکات پروردگار بر تو باد ای پیامبر»
 «السَّلَامُ عَلَيْنَا وَ عَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ»: «سلام بر ما (نمازگزاران) و بر بندگان نیکوکار خداوند»
 «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ»: «سلام و رحمت و برکات خداوند بر شما (مؤمنین) باد»
 «رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ»: «پروردگار! هم در دنیا و هم در آخرت، به ما نیکی»
 «عنایت فرما و ما را از عذاب آتش جهنم نگاهدار»

نماز جماعت

یکی از مراسم پرشکوه و با عظمت اسلامی، «نماز جماعت» است.
 نماز جماعت تجلی وحدت مسلمانان و تشکل آنان در هر صبح و شام است. در روایات اسلامی برای شرکت در نماز جماعت، ثواب بسیاری شمرده شده است، تا جایی که اگر تعداد نمازگزاران، بیش از ده نفر باشد، ثواب آن

- قابل شمارش نیست. در احکام اسلامی نیز به مسائل بسیاری برمی‌خوریم که حکایت از اهمیت بسیار زیاد نماز جماعت دارد و در اینجا به برخی از آنها اشاره می‌کنیم:
1. شرکت در نماز جماعت برای همه کس مستحب است، به خصوص برای همسایه مسجد.
 2. سزاوار نیست که انسان بدون عذر نماز جماعت را ترک کند.
 3. شرکت نکردن در نماز جماعت، از روی بی‌اعتنایی جایز نیست.
 4. مستحب است، انسان، صبر کند که نماز را به جماعت بخواند.
 5. نماز جماعت، از نماز اول وقت، که به تنهایی خوانده می‌شود برتر است، هر چند نماز جماعت اول وقت خوانده نشود.
 6. نماز جماعتی که مختصر خوانده می‌شود، از نماز طولانی که به جماعت نیست، بهتر است.
 7. وقتی که جماعت برپا می‌شود، کسی که نمازش رابه تنهایی خوانده، مستحب است دوباره به جماعت بخواند. با توجه به مسائلی که بیان شد، به اهمیت نماز جماعت پی می‌بریم. پس بکوشیم تا از این اجتماع هر روز مسلمانان جدا نمانیم و از ثواب بسیار زیاد آن محروم نشویم.

تصویر ص 88 کتاب

تصویر ص 90

احکام نماز جماعت

1. در نماز جماعت، يك نفر با تقوا که نماز را بطور صحیح می‌خواند، به عنوان امام جماعت، پیشاپیش جمعیت ایستاده و قبل از دیگران نماز را شروع کرده و دیگران در نماز از او پیروی می‌کنند.
2. کمترین افراد برای تشکیل نماز جماعت، دو نفر می‌باشد که يك نفر «امام جماعت» و دیگری «مأموم» است.
3. در رکعت اول و دوم نماز، وقتی که امام جماعت حمد و سوره را می‌خواند، بر دیگران لازم نیست، حمد و سوره را بخوانند بلکه به قرائت امام گوش فرا

تصویر 91

- می‌دهند، ولی بقیه اعمال نماز را باید انجام دهند.
4. مأموم نباید پیش از امام، نماز را شروع کند و کارهای نماز مانند رکوع و سجده را هم نباید جلوتر از او انجام دهد.
 5. مأموم نباید جلوتر از امام جماعت باشد، بلکه کمی عقب‌تر می‌ایستد.
 6. فاصله بین امام و مأموم و صف‌ها نباید زیاد باشد.
 7. اگر برای نماز جماعت، اذان و اقامه گفته باشند، بر مأموم، خواندن آنها مستحب نیست.

نماز جمعه

یکی از نمازهایی که باید به جماعت خوانده شود و به تنهایی نمی‌توان خواند، نماز بسیار با عظمت جمعه است. نماز جمعه زیباترین گردهمایی هفتگی مسلمانان و عالی‌ترین عبادت سیاسی هر هفته خدابرستان است. در این نماز، امام جمعه نمازگزاران را به تقوا و پاکدامنی توصیه می‌کند و آنها را با مسائل سیاسی و اقتصادی جهان اسلام آگاه می‌سازد.

حضرت امام خمینی قدس سره درباره اهمیت این اجتماع باشکوه، چنین نگاشته‌اند: نماز جمعه و دو خطبه آن، از مراسم بزرگ مسلمانان است؛ مانند مراسم حج و افسوس که مسلمانان از وظایف مهم سیاسی - اسلامی خود در این مراسم غفلت کرده‌اند. اسلام با تمام آموزش، دین سیاست است و این مطلب برای هر کس که آگاهی کمی از احکام حکومتی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی اسلام داشته باشد آشکار است و هر کس (گمان کند که دین از سیاست جداست، فردنادانی است که نه اسلام را شناخته و نه سیاست را)» (15)

تصویر ص 94 کتاب

احکام نماز جمعه

1. نماز جمعه دو رکعت است (مانند نماز صبح) و دو قنوت مستحبی دارد؛ یکی در رکعت اول، قبل از رکوع و دیگری در رکعت دوم، پس از رکوع.
2. نماز جمعه، اول ظهر روز جمعه و به جای نماز ظهر خوانده می‌شود.
3. خواندن دو خطبه، توسط امام جمعه، قبل از نماز، واجب است.
4. وقتی که امام جمعه، خطبه‌های نماز جمعه را می‌خواند، بر شرکت کنندگان واجب است، به خطبه‌ها گوش دهند، و سخن گفتن به هنگام ایراد خطبه‌ها مکروه است، بلکه اگر به سبب سخن گفتن، نتواند به خطبه‌ها گوش دهد، سکوت لازم است. همچنین هنگام ایراد خطبه‌ها، خواندن نماز مستحبی یا کتاب و روزنامه و به کارهایی که مانع گوش دادن به خطبه‌ها است، خلاف است.
5. اگر کسی به خطبه اول یا هر دو خطبه نرسد، باز هم شرکت در نماز جمعه فضیلت دارد و جایگزین نماز ظهر می‌شود.

تصویر ص 93 کتاب آموزش نماز ویژه سربازان

مسجد جمعه در مدینه منوره، جایی که اولین نماز جمعه برگزار شد

نماز مسافر

1. انسان باید در سفر، نمازهای چهار رکعتی را دو رکعت (شکسته) بخواند، به شرط آنکه مسافرتش از هشت فرسخ که حدود 45 کیلومتر است کمتر نباشد.
2. اگر مسافر از جایی که نمازش تمام است، مثل وطن حداقل، چهار فرسخ می‌رود و چهار فرسخ برمی‌گردد، نمازش در این سفر هم شکسته است.
3. اگر انسان به جایی سفر کند و بخواهد در آن جا ده روز یا بیشتر بماند باید نماز را تمام (16) بخواند و چنانچه کمتر از ده روز می‌ماند نمازش در آنجا شکسته است ولی در بین راه هنگام رفتن یا برگشتن از سفر، نماز را باید شکسته بخواند.
4. در وطن باید نماز را تمام بخواند، هر چند کمتر از ده روز در آنجا بماند، مثلاً از مسافرتی برگشته و چند روزی در وطن می‌ماند و دوباره به مسافرت می‌رود.
5. وطن، شهر یا روستایی است که انسان برای زندگی همیشگی خود اختیار کرده است، خواه در آنجا به دنیا آمده باشد و وطن پدر و مادرش باشد، یا خودش آنجا را برای زندگی اختیار کرده است.

تصویر ص 100 کتاب

نماز آیات

وقتی خورشید یا ماه بگیرد یا زلزله‌ای رخ دهد، بر خدا پرستان است که به خدای خود پناه آورده، دو رکعت «نماز آیات» بجا آورند. گزاردن چنین نمازی کنایه از این است که اینگونه حوادث نشانه‌هایی از قدرت الهی و نظم و حساب دقیق عالم طبیعی است.

خواندن این نماز، انسان را از خرافات و خیال‌های بیهوده باز می‌دارد و متوجه آفریدگار هستی می‌نماید و همچنین بسبب فرو نشستن ترس و دلهره و آرامش دل‌ها می‌شود.

چگونگی نماز آیات

نماز آیات دو رکعت است و در هر رکعت پنج رکوع دارد و قبل از هر رکوع حمد و سوره خوانده می‌شود و یا سوره‌ای را پنج قسمت کرده و قسمت اول را قبل از رکوع اول، بعد از حمد می‌خوانیم و به رکوع می‌رویم، سپس از رکوع برخاسته و بدون خواندن حمد قسمت دوم آن سوره را می‌خوانیم و به رکوع می‌رویم، پس از رکوع قسمت سوم آن را می‌خوانیم و باز به رکوع می‌رویم سپس می‌ایستیم و همچنین تا رکوع پنجم و سپس به سجده می‌رویم و رکعت دوم را هم به همین ترتیب بجا می‌آوریم.

اکنون به عنوان نمونه، نماز آیات را به شکل کوتاه آن با تقسیم سوره «اخلاص» بیان می‌کنیم:

با گفتن «الله اکبر» نماز را شروع می‌کنیم

بعد از تکبیر، سوره حمد را می‌خوانیم و پس از حمد «بسم الله الرحمن الرحيم» را می‌گوییم

(سپس به رکوع می‌رویم) در تمام رکوع‌ها باید ذکر رکوع گفته شود

«از رکوع سر بر می‌داریم و بدون آنکه سوره حمد را بخوانیم، می‌گوییم: «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ بعد به رکوع دوم می‌رویم
 «پس از رکوع دوم می‌خوانیم: «اللَّهُ الصَّمَدُ باز به رکوع می‌رویم
 «پس از رکوع سوم می‌خوانیم: «لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ باز به رکوع رفته، پس از رکوع چهارم می‌خوانیم
 «وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ» سپس رکوع پنجم را بجا آورده، سر از رکوع برداشته و به سجده می‌رویم
 پس از سجده دوم، يك رکعت دیگر، مانند رکعت اول بجا می‌آوریم و با تشهد و سلام، نماز را تمام می‌کنیم

قنوت نماز آیات
 در نماز آیات هم خواندن قنوت مستحب است و زمان آن، در رکعت دوم، بعد از تمام شدن سوره، قبل از رکوع پنجم، است
 تصویر 106

نماز بر میّت
 هرگاه مسلمانی، از دنیا برود، پس از انجام غسل و کفن، باید بر او نماز بخوانند، این نماز ممکن است توسط يك نفر انجام شود و یا افرادی آن را به جماعت بخوانند

چگونگی نماز میّت
 میّت را باید روبروی نمازگزار طوری قرار دهند که وقتی برای نماز رو به قبله می‌ایستد، سر میّت طرف راست نمازگزار باشد
 این نماز رکوع و سجده و تشهد و سلام ندارد و تنها، پنج تکبیر و چند ذکر و دعاست. بدین ترتیب که نمازگزار با نیت و گفتن «اللّٰه اکبر» نماز را شروع می‌کند
 سپس می‌گوید
 «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ»
 بعد از آن، تکبیر دوم را می‌گوید و بعد می‌خواند
 «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ»
 و بعد از تکبیر سوم باید بگوید
 «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ»
 و بعد از تکبیر چهارم می‌گوید
 «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِهَذَا الْمَيِّتِ»
 و بعد تکبیر پنجم را بگوید و با گفتن تکبیر پنجم، نماز هم تمام می‌شود
 نماز میّت اگر به همین مقدار خوانده شود، کافی است، گرچه بهتر است دعاها و ذکرهای مفصل آن خوانده (شود). 17)

شهیدی که در میدان نبرد جان دهد غسل و کفن ندارد ولی بر تمام شهیدان باید نماز خواند

نمازهای مستحبی

چنانکه گذشت، نمازهای مستحبی بسیار است و در این نوشته نمی‌گنجد، ولی از آنجا که عاشقان ما بلند در اوقات فراغت، به مستحبات بپردازند، برخی از آنها را می‌آوریم: ناگفته نماند که به نماز مستحبی «نافله (18)» نیز می‌گویند

نافله‌های روزانه

نافله نماز صبح: دو رکعت، پیش از نماز صبح
نافله نماز ظهر: هشت رکعت (چهار نماز دو رکعتی) پیش از نماز ظهر
نافله نماز عصر: هشت رکعت، پیش از نماز عصر
نافله نماز مغرب: چهار رکعت، بعد از نماز مغرب
(نافله نماز عشاء: دو رکعت، بعد از نماز عشاء) نشسته خوانده می‌شود
در بین این نمازها، نافله نماز صبح و نافله نماز عشاء ثواب بیشتری دارد و سفارش زیادتری نسبت به آنها شده است

نماز شب

نماز شب یازده رکعت است که از نیمه شب تا اذان صبح خوانده می‌شود و ثواب بسیار دارد، بدین ترتیب
هشت رکعت (چهار نماز دو رکعتی) ر؛ به نیت نافله شب
دو رکعت ر؛ به نیت نماز شَفَع
یک رکعت ر؛ به نیت نماز وُثَر

نماز غُفِله

یکی دیگر از نمازهای مستحبی، نماز غفیله است که بین نماز مغرب و عشاء خوانده می‌شود

تصویر ص 98 کتاب

کتابنامه نماز

- برای آشنایی بیشتر نوجوانان و جوانان با نماز و احکام و آداب و آثار آن، برخی از کتابهای مفید، معرفی می‌شود
1. نماز چیست، شهید دکتر بهشتی، دفتر فرهنگ اسلامی.
 2. از ژرفای نماز، سید علی خامنه‌ای (رهبر معظم انقلاب اسلامی)، انتشارات بعثت.
 3. راز نماز، بی‌آزار شیرازی، انتشارات بعثت.
 4. راز نماز، تهیه: محسن قرائتی، تدوین: جواد محدثی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
 5. نماز مکتب عالی تربیت، ناصر مکارم، کانون انتشارات محمدی.
 6. صد و چهارده نکته درباره نماز، محسن قرائتی، سازمان تبلیغات اسلامی.
 7. چرا نماز بخوانیم، محمد ناصری، انتشارات بعثت.

8. نماز ره رستگاری، سید حمید علم الهدی، سازمان تبلیغات اسلامی قم.
9. نماز یا نیایش پروردگار، بهزاد پور، کتابفروشی روی.
10. ترجمه نماز و اصول و فروع دین، محمد جواد نجفی، کتابفروشی اسلامی.
11. نماز سرود ایمان، سید حمید علم الهدی، چاپخانه نمونه.
12. نماز نیروی مقاومت اسلامی، مصطفی زمانی، پیام اسلام.

خود را بیازمایید

- تعداد 17 سؤال از مطالب کتاب نوشته شده است که مربیان و معلمان محترم می‌توانند، با استفاده از آنها، آزمونی از شاگردان خود به عمل آورند و به برندگان جایزه بدهند
- کدامیک از سوره‌های قرآن، حتماً باید در نماز خوانده شود؟ 1.
- الف) سوره «حمد»
ب) سوره «قل هو الله»
ج) هر دو
- کدامیک از نمازهای واجب حتماً باید به جماعت خوانده شود؟ 2.
- الف) نماز بر میت
ب) نماز عید فطر
ج) نماز جمعه
- اولین مسجدی که به دستور پیامبر اکرم(ص) ساخته شد، چه نام دارد؟ 3.
- الف) مسجد قبا
ب) مسجد الحرام
ج) مسجد النبی
- نماز..... بهشت است. 4.
- الف) کلید
ب) شرط ورود به
ج) آزمون ورودی
- دختر بچه‌ای در تاریخ 12/1/66 ه. ش. به دنیا آمده است، محاسبه کنید در چه تاریخی به سن بلوغ می‌رسد. 5.
- الف) 12/1/75
ب) 7/10/74
ج) 6/11/73
- در چه صورت می‌توان در شبانه روز 15 رکعت نماز خواند؟ 6.
- الف) در روز جمعه با خواندن نماز جمعه
ب) در صورتی که نماز آیات واجب شود
ج) در صورتی که نماز صبح را خوانده باشد و به مسافرت برود
- نماز جماعت حداقل با شرکت چند نفر برگزار می‌شود؟ 7.
- الف) سه نفر
ب) دو نفر
ج) پنج نفر
- قبله اول مسلمانان چه نام دارد؟ 8.

- الف) بیت المقدس
 ب) مسجد الاقصی
 ج) مسجد قبلتین
 ترجمه صحیح «وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ» چیست؟ 9.
 الف) و هیچ کس همتای او نیست
 ب) خداوند به هیچ کس نیاز ندارد
 ج) هیچ کس فرزند او نیست
 تشهد» در کدامیک از رکعات نماز خوانده می‌شود؟ 10.
 الف) در رکعت آخر قبل از سلام
 ب) در رکعت دوم پس از سجده
 ج) در رکعت دوم و آخر
 در کدامیک از اماکن زیر نماز تمام نیست؟ 11.
 الف) در وطن
 ب) در سفر، چنانچه ده روز نمی‌ماند
 ج) در جایی که سی روز با حال تردید مانده است
 تفاوت اذان و اقامه چیست؟ 12.
 الف) جمله «اشهد انّ علیاً ولی الله»
 ب) جمله «لا اله الا الله» در آخر
 ج) جمله «قد قامت الصلوة»
 ترجمه جمله «الله الصمد» چیست؟ 13.
 الف) خداوند بی نیاز است
 ب) خداوند بی همتاست
 ج) خدا پاک و منزّه است
 نمازی که در آن حمد و سوره خوانده نمی‌شود کدام است؟ 14.
 الف) نماز آیات
 ب) نماز میت
 ج) از نمازهای مستحبی است
 دخترها و بانوان کدامیک از اعضای بدن را می‌توانند در نماز بپوشانند؟ 15.
 الف) صورت و دستها تا مچ
 ب) صورت و دستها و پاها تا مچ
 ج) تمام بدن را باید بپوشانند
 مجموعه رکعات نماز يك شبانه روز، برای مسافر چند تاست؟ 16.
 الف) 13 رکعت
 ب) 10 رکعت
 ج) 11 رکعت
 نافله نماز صبح چند رکعت است و چه وقت خوانده می‌شود؟ 17.
 الف) دو رکعت و قبل از نماز صبح
 ب) دو رکعت و قبل از اذان صبح
 ج) چهار رکعت و بین اذان صبح تا طلوع آفتاب
 الحمد لله اولاً و آخراً

پاسخنامه

نام: نام خانوادگی
 استان: شهرستان
 نشانی:

الف	ب	ج	1
الف	ب	ج	2
الف	ب	ج	3
الف	ب	ج	4
الف	ب	ج	5
الف	ب	ج	6
الف	ب	ج	7
الف	ب	ج	8
الف	ب	ج	9
الف	ب	ج	10
الف	ب	ج	11
الف	ب	ج	12
الف	ب	ج	13
الف	ب	ج	14
الف	ب	ج	15
الف	ب	ج	16
الف	ب	ج	17

آموزش نماز

برای نوجوانان

محمدحسین فلاحزاده

.....(Anotates).....

- 1) وسائل الشیعه، ج 3، ص 21
- 2) بلوغ علامتهای دیگری هم دارد، برای آشنایی به رساله توضیح المسائل، مسأله 2252 مراجعه کنید
- 3) به نظر برخی از مراجع بزرگوار تقلید از جمله حضرت آیه‌الله خامنه‌ای، آیه‌الله تبریزی و آیه‌الله مکارم، وقت نماز ظهر و عصر از ظهر تا غروب آفتاب است
- 4) حدود 20 تا 25 دقیقه پس از غروب آفتاب که سرخی افق در مشرق از بین می‌رود وقت اذان مغرب است
- 5) وسائل الشیعه، ج 1، ص 275
- 6) اگر جبیره تمام محل مسح را پوشانده باشد، باید علاوه بر وضوی جبیره تیممی نیز انجام دهد
- 7) برای آشنایی بیشتر، به رساله توضیح المسائل، مسأله 345 مراجعه کنید
- 8) به نظر رهبر معظم انقلاب اسلامی آیه‌الله خامنه‌ای، دستور تیمم اینگونه است: به نیت تیمم هر دو دست را بر چیزی که تیمم بر آن صحیح است می‌زنیم و آن را بر تمام پیشانی و دو طرف آن - از جایی که موی سر می‌روید

تا ابروها و بالای بینی - می‌کشیم و سپس کف دست چپ را بر تمام پشت دست راست و کف دست راست را بر تمام دست چپ می‌کشیم و بار دیگر دستها را بر زمین می‌زنیم و سپس کف دست چپ را بر پشت دست راست و کف دست راست را بر پشت دست چپ می‌کشیم بلکه به نظر آیه‌الله فاضل و آیه‌الله تبریزی نیز اینگونه تیمم بهتر است.

مقدمات نماز = کارهایی که پیش از نماز انجام می‌شود (9)

چون با گفتن این تکبیر، نماز آغاز می‌گردد و با شروع نماز، کارهای غیرنماز حرام می‌شود به آن تکبیره (10) الاحرام می‌گویند

. بحار الانوار، ج 82، ص 199 (11)

این جمله را تسبیحات اربعه می‌گویند (12)

در سلام نماز، می‌توانیم فقط جمله آخر؛ یعنی «السلام علیکم و رحمة‌الله و برکاته» را بگوییم ولی بهتر است، (13) هر سه سلام را همانگونه که در ص 67 گذشت بگوییم

برخی از مهرهای کربلا از تربت امام حسین علیه السلام تهیه شده است (14)

. تحریرالوسیله، ج 1، ص 234، مسأله 9 (15)

به نماز چهار رکعتی، نماز تمام گفته می‌شود در مقابل شکسته که دو رکعتی شده است (16)

برای آشنایی، به رساله توضیح المسائل، مسأله 608 مراجعه کنید (17)

نافله از کلمه نفل است یعنی زیادی، اضافه بر واجب (18)